

MEĐUNARODNA ZNANSTVENA KONFERENCIJA ICOM CAMOC-COMCOL-a „COLLECTING WITH(IN) THE CITY”, LISTOPAD 2024., AMSTERDAM, NIZOZEMSKA

LANA BEDE □ Muzeji grada Karlovca, Karlovac

sl.1. Glavni dio konferencijskog programa održan je u kulturnom centru Pakhuis de Zwijger u Amsterdamu

sl.2. Gordana Vilječić, više kustosica Etnografskog muzeja u Zagrebu, izlaganje na konferenciji.

sl.3. Domjenak u staklenom vrtu Muzeja Amsterdama na Amstelu povodom otvorenja konferencije "Skupljanje u gradu i s gradom"

Zajednička konferencija ICOM-ova Međunarodnog odbora za skupljanje (CAMOC) i Međunarodnog odbora za zbirke i aktivnosti muzeja gradova (COMCOL) pod naslovom *Collecting with(in) the City* održana je od 9. do 12. listopada 2024. u Amsterdamu, u Nizozemskoj. Domaćin konferencije bio je Muzej Amsterdama u partnerstvu s baštinskom organizacijom Imagine IC. Glavni cilj konferencije bio je razmotriti što znači prikupljanje s gradom i u gradu te kako to rade muzeji i institucije kulturne baštine današnjice. Konferencija je okupila mnogobrojne muzejske i baštinske stručnjake iz Europe, Azije, Sjeverne i Južne Amerike te Australije kako bi se razmijenili uvidi, iskustva i strategije u stvaranju i sustvaranju inkluzivnih zbirki koje odražavaju različitosti i kompleksnosti modernih gradova i njihovih zajednica te odgovaraju na izazove suvremenoga urbanog života.

Program konferencije bio je podijeljen na tri dijela. Prvi dan konferencije (9. listopada) bio je posvećen posjetu Imagine IC-u u jugoistočnom Amsterdamu, baštinskoj organizaciji koja se bavi dokumentiranjem suvremene povijesti Amsterdama i demokratičnijim pristupima baštini, a ove godine obilježava 25. obljetnicu djelovanja. Sudionike su pozdravili Danijelle Kuijten, direktorica Imagine IC-a i predsjednica ICOM COMCOL-a i Jules Rijsen. Poslijepodne je organiziran posjet Muzeju Amsterdama, koji je trenutačno zbog opsežne renovacije premješten iz svoje matične zgrade u Burgerweeshuisu (nekadašnji samostan, kasnije sirotište u koje je Muzej, osnovan 1926., uselio 1975.) u srcu povijesnoga gradskog središta u jedno krilo Muzeja H'ART, Amstel 51. Za sudionike konferencije organizirana su stručna vodstva kroz privremeni, eksperimentalni stalni postav Muzeja Amsterdama na Amstelu naslovljen *Panorama Amsterdam*, s kritičkim prikazom razvoja grada od 16. stoljeća do danas i tematske izložbe *Manahahtáanung or New Amsterdam? The Indigenous Story Behind New York*, priređene u suradnji s Muzejom grada New Yorka i predstavnicima plemena Lenape u povodu 400. obljetnice dolaska prvih nizozemskih kolonista na područje današnjeg New Yorka, *Faces of North Holland* i *Mini Expo: Unboxing*, multisenzorna izložba povijesnih i suvremenih odjevnih predmeta iz najstarije tekstilne zbirke u Nizozemskoj. Prvi dan završio je svečanim domjenkom i prigodnim umjetničkim programom na kojemu je okupljene pozdravila ravnateljica Muzeja Amsterdama Judijke Kiers.

U središnjem dijelu konferencijskog programa, u kulturnom centru Pakhuis de Zwijger, održana su 10. i 11. listopada dva pozivna plenarna predavanja, više od 50 izlaganja u 16 sesija i panela, devet posterskih prezentacija i jedna radionica, prema odabiru znanstvenog odbora CAMOC-COMCOL-a Amsterdam 2024. nakon evaluacije 90 pristiglih prijedloga jer odabrane prezentacije odražavaju trenutačne promjene u prikupljanju u/s gradovima.

U plenarnom predavanju pod naslovom *Moć u ovom mjestu: nedovršeni razgovori* Zandra Yeaman, voditeljica poslova razvoja i provedbe strategije Muzeja Hunterian u Glasgowu, kao ključne odrednice muzejskog rada istaknula je antirasističko stajalište, izgradnju društvenoga i kulturnog kapitala u kojemu valja osvijestiti perpetuiranje društvenih

sl.4. Poster prezentacija projekta "Arhiv otisaka grada" Lane Bede iz Muzeja grada Karlovca uz dodatak taktilnih izložaka

sl.5. Glinene pločice s otiscima lokaliteta u Karlovcu nastale na muzejskim radionicama. Na slici je otisak eksplozivom oštećenog antifašističkog spomenika.

sl.6. Kartice s komentarima sudionika prikupljane su nakon svakog predavanja i radionice. Preporuka za čitanje: *Critical Visitor* (2024), dvojezična zbirka eseja o aktualnim muzejskim i arhivskim praksama posvećenima povijesno marginaliziranim društvenim skupinama u području kulture

nejednakosti, vodstvo utemeljeno na vrijednostima kritičke refleksije, suosjećanja, radikalne iskrenosti, aktivnog slušanja i nenasilne komunikacije, te inkluzivno kuriranje i participacijsko provođenje muzejskih programa. Léontine Meijer-van Mensch, nova direktorica Muzeja Rotterdama, u plenarnom predavanju *Rekalibriranje gradskih muzeja i naša profesionalnost* osvrnula se na rastuću političku polarizaciju u društvu koja narušava mogućnost javne rasprave, ali je istaknula svoje viđenje muzeja kao ujedinjujućih čimbenika koji nude nadu i okvir za kritičko promišljanje društvenih tema. Gradske muzeje ponajprije smatra mjestima interpretacije, dijaloga i povezivanja.

Neke od obrađivanih konferencijskih tema bile su demokratizacija baštine, osnaživanje odnosa muzeja sa zajednicom, aktivizam u muzejskim zbirkama, važnost uključivanja nedovoljno zastupljenih društvenih skupina u zbirke i izložbene narative, dekolonijalne prakse, uloga digitalnih medija, ali i sve veća opasnost od političkih polarizacija.

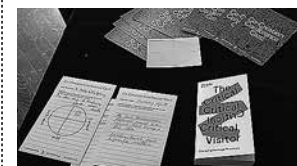
Na konferenciji su uspješno sudjelovale i dvije predstavnice iz Hrvatske, Gordana Viljević, viša kustosica Etnografskog muzeja u Zagrebu s izlaganjem *Fido je sladak ali nebitan. Moć i (ne)jednakosti u istraživanju odnosa ljudi i životinja ili zašto bismo trebali sakupljati kulturu kućnih ljubimaca* i Lana Bede, viša kustosica pedagoginja Muzeja grada Karlovca s posterom *Arhiv otisaka grada: skupljanje tekstura urbanih sjećanja*, uz taktilni dodatak glinenih pločica nastalih na radionicama tijekom protekle dvije godine, s otiscima različitih lokacija u Karlovcu koje su sudionici konferencije mogli uzeti u ruke i opipati. Komentari su bili pozitivni, projekt je pohvalila i Annemarie de Wildt, zamjenica predsjednika CAMOC-a, a osobito zanimanje pokazali su mladi istraživači poslijediplomskog studija Sveučilišta u Amsterdamu zbog mogućnosti uključenja tog projekta u svoja istraživanja, kao i suradnici Imagine IC-a.

U sesiji *Skupljanje aktivizma* Brecht de Wilde (STAM – Gradski muzej Ghent) održao je predavanje *Kronika urbanih tranzicija iz aktivističkih perspektiva*, u kojemu je predstavio muzejski participacijski projekt prikupljanja predmeta vezanih za aktivističke i građanske pokrete u Ghentu i istaknuo važnost bliske suradnje kustosa s aktivistima, nužnost brzog djelovanja pri skupljanju te vrste predmeta zbog opasnosti od njihova nestanka ili nepostojanosti materijala od kojih su izrađeni („collect first, value second“). Kao cilj istaknuli su izgradnju referentne zbirke za proučavanje aktualnih urbanističkih izazova u Belgiji, koja bi osim fizičkih predmeta obuhvaćala i digitalni aktivizam s društvenih mreža.

Cecile Gotterand i Xavier de la Selle u svom su izlaganju predstavili izložbeni projekt Gradskog muzeja Lyona *Moć, posvećenost i građanstvo u Lyonu* započet 2022. kao dio proaktivne muzejske politike prikupljanja suvremene povijesti radi dopune stalnog postava i stavljanja u središte građana Lyona uključenih u političke i društvene pokrete druge polovice 20. stoljeća kako bi se napravila protuteža pretjeranoj prezentaciji povijesnih elita i institucionalnih oblika vlasti. Jedina kritika izložbe upućena im je od krajnje desnice. Muzej u Lyonu ne prikuplja građu vezanu uz militantne desničarske pokrete kako ne bi pridonio povećanju njihove vidljivosti.

U izlaganju *Arhivi za promjene: politički filmovi i grad, slučaj Amsterdams Stadsjournaal* Bert Dingerink iz Eye muzeja filma u Amsterdamu upozorio je kako je skupljanje, osim povijesnoga i estetskog kriterija, ujedno i pitanje političkog izbora. Usto je upozorio i na važnost prikupljanja podataka o distribuciji i recepciji aktivističkih filmova iz 1970-ih i 1980-ih godina jer su sami filmovi polugotov proizvod koji tek prikazivanjem i širenjem među publikom dobiva svoj integralni oblik.

U više sesija razmatrala su se pitanja osnaživanja zajednica te materijalne i nematerijalne baštine, odnosno neopipljivih predmeta, jer muzeji ne prikupljaju samo predmete već i priče, iskustva, zvukove, okuse, mirise (Chelsea Wang,

Aromatični otisak. Miris kao katalizator prikupljanja u Muzeju Tajvana), pa čak i snove (Londonski muzej). To sve više čine u različitim participativnim oblicima sa stanovnicima, koji time postaju partneri u procesima i projektima zajedničkog stvaranja. U tom procesu muzeji nastoje učiniti ljude relevantnima kako bi suradnja bila obostrano korisna.

Stoga ne čudi da je metoda usmene povijesti bila snažno zastupljena u velikom broju izlaganja. Prikupljaju se i dokumentiraju sjećanja, iskustva i priče svakodnevnih ljudi, bilježe se naglasci i emocije koje nije moguće prikupiti drugim metodama (Laura Keogh i Tracy Bardon, *Izgradnja kreativnih partnerstava i community engagement u Muzeju 14 Henrietta Street*, Irska). Katkad su to duboko emocionalne i intimne ispovijesti, kao u primjeru izložbe *Mor*, posvećene majčinstvu (priče zaposlenih majki, 1970. – 1990.), uključujući i temu gubitka djeteta (Camilla Ziethen Schjerning, Museum Odense, Danska).

Tim Muzeja Amsterdama predstavio je brojne participacijske programe i pozadinu nastanka izložaba koje smo posjetili prvog dana, s naglaskom na programskom pravcu *Collecting the City* koji provode u suradnji s iznimno brojnom mrežom partnera, suradnika, udruga i umjetnika u Amsterdamu. Gonca Yalçiner, voditeljica Odjela edukacije i participacije, predstavila je *Collecting the City – Co-Creation: a work in progress*, priručnik suradničkog stvaranja što ga u Amsterdamskom muzeju zasnivaju na četiri temeljne vrijednosti: jednakosti, reciprocitetu, osnaživanju i pripadaju.

U raspravama je postavljeno pitanje neutralnosti muzeja u smislu onoga što (ne)skupljaju i utjecaja politike na rad muzeja. Često se moglo čuti da je u provedbi participacijskih programa ključno povjerenje koje se izgrađuje sudjelovanjem i dijeljenjem vrijednosti s društvenim skupinama koje muzeji istražuju, a kako su neki od sudionika vrlo otvoreno iskazali nevoljkost da surađuju s desno orijentiranim društvenim skupinama, npr. onima za pravo na život, nametnulo se pitanje hoće li ljudi za 50 godina misliti da su postojali samo ljevičarski pokreti. Kolege iz Slovačke istaknuli su tešku situaciju (smjenu ravnatelja) u državnim muzejima nakon političkih izbora. Iskustvo kolega iz muzeja u SAD-u jest da ne doživljavaju uplitanja financijera u prikupljanje građe, ali u njezinu interpretaciju i prezentaciju – da. Skandinavski su muzeji autonomni u planiranju i provedbi programa i nemaju cenzure te smatraju da muzeji ne bi smjeli biti kritizirani zbog prezentiranja različitih stajališta. Ipak, u muzejima se osjećaju skrivene hijerarhije koje postoje u institucionalnim praksama i povijesnim predrasudama, a one utječu na to što se prikuplja i čiji se narativi prezentiraju (Elina Holopainen, Gradski muzej Kamu Espo, Finska).

Kao dodatak ICOM CAMOC&COMCOL konferenciji 12. listopada održan je cjelodnevni program u Imagine IC-u pod nazivom *Unrevelling urbanih tkanja: produbljivanje razumijevanja naših gradova* za članove ICOM COMCOL-a i partnere iz Imagine IC-a. Jutarnji dio programa bio je posvećen raspravi o etičkim načelima, utjecaju izmijenjenih shvaćanja vlasništva i autoriteta na suvremenu skupljačku praksu, kao i o odnosima moći i nejednakostima glede pitanja stručnosti i očekivanja koja se pritom pojavljuju. Raspravu su vodili Chrischene Julius (District Six, Južna Afrika), Leen Beyers (MAS Antwerpen, Belgija), Jules Rijssen (Imagine IC, Nizozemska), Sandra Vacca (DOMiD, Njemačka) i Isabelle Best (Allard Pierson, Nizozemska). U poslijepodnevnom dijelu održane su radionice *Emotion networking* i *Osluškiivanje naših gradova* pod vodstvom Sare Huang (Bureau Twist), koja u radu kombinira metode Deep Democracy i LEGO®SERIOUS PLAY® radi boljeg razumijevanja različitih ljudi koji čine grad.

Zbornik konferencijskih radova bit će objavljen u digitalnom obliku na engleskom jeziku, a izlazak je planiran u studenom 2025. povodom ICOM-ove generalne trienalne konferencije u Dubaiju.

Primljeno: 30. listopada 2024.

THE INTERNATIONAL ICOM CAMOC-COMCOL CONFERENCE - *COLLECTING WITH(IN) THE CITY*, OCTOBER 2024, AMSTERDAM, THE NETHERLANDS

The joint conference of CAMOC (ICOM Committee for Collecting and Activities of Museums of Cities) and COMCOL (ICOM Committee for Collecting) entitled *Collecting with(in) the City* was held from October 9 to October 12, 2024, in Amsterdam. Conference host was Amsterdam Museum in partnership with the heritage organisation Imagine IC.

The main objective of the conference was to consider what collecting with the city and in the city means, how this is done by the museums and cultural heritage institutions of today. Gathered at the conference were many museum/heritage experts from Europe, Asia, the Americas and Australia in order to exchange insights, experiences and strategies in the collection and co-collection of inclusive collections reflecting the diversity and complexity of modern cities and their communities and responding to the challenges of contemporary urban life.

Some of the themes discussed at the conference were: democratisation of the heritage, the importance of including insufficiently represented social groups into the collections and exhibition narratives, decolonialising practices, the role of digital media as well as the ever-greater danger of political polarisation.